

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Jaska Siikavirta, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Sari Virta, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtaja Merja Ekqvist, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- lakimies Sanna Haanpää, Opetushallitus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- Aluehallintovirastojen ruotsinkielisen sivistystoimen yksikkö
- Suomen Kuntaliitto
- Lastentarhanopettajaliitto LTOL
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Suomen Olympiakomitea

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksellä toteutetaan eräiden maakunta- ja soteuudistukseen liittyvien tehtävien siirto valtiolta ja kunnilta maakunnille. Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisoinnista. Valiokunta viittaa kokonaisuudistuksen ja nimenomaan maakunnan ja kuntatason työnjaon ja yhteistyötarpeiden osalta aiemmin sosiaali- ja

Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp

terveysvaliokunnalle antamaansa lausuntoon hallituksen esityksestä maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (SiVL 11/2017 vp — HE 15/2017 vp).

Hallituksen esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan aluehallintovirastojen tehtävät siirtyvät esitettävään Valtion lupa- ja valvontavirastoon (Luova). Siirtyvät tehtävät muodostuvat aluehallintovirastojen koulutus-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimen sekä varhaiskasvatuksen ohjaus-, valvonta-, rahoitus- ja kehittämistehtävistä. Tehtävälän tehtäviin sisältyy myös muutoksenhakuviranomaisena toimiminen eräissä koulutuslainsäädännön mukaisissa päätöksissä. Valiokunnan toimialan osalta ehdotetut säännösmuutokset ovat pääosin teknisiä toimivallan siirtoja perustettavaan uuteen virastoon. Valiokunta kannattaa ehdotuksia.

Valiokunta korostaa, että aluehallintovirastojen kokoaminen yhteen valtakunnalliseen virastoon mahdollistaa voimakkaan panostuksen yhdenmukaisiin ja asiakaslähtöisiin toimintatapoihin. Tämä on välttämätöntä, kun halutaan turvata alueellisesti yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset palvelut. Valiokunta korostaa, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tehtävissä tarvitaan tulevaisuudessakin alueellista asiantuntemusta ja osaamista, jota edesauttaa viraston monipaikkainen toiminta.

Valiokunta tähdentää resurssien tasapuolista kohdentamista uuden viraston alueyksiköihin palvelujen saamiseksi yhdenmukaisesti ja tasa-arvoisesti. Lausuntopalautteen mukaan erityisesti väkierikkailla alueilla, kuten Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella, resurssit eivät ole riittäneet valvontaan väestömäärään nähden samassa suhteessa kuin muualla maassa.

Toimialan sisälle organisoidaan kielellisin perustein erillinen yksikkö, jolla toteutetaan nykyisin Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastossa olevan ruotsinkielisen opetustoimen palveluyksikön tehtävät. Nykyisessä Lapin aluehallintovirastossa hoidettavaksi määrätty saamenkielisten varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tehtävät siirtyvät uuden viraston tehtäviksi. Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että uudessa virastomuodossa pystytään edelleen erillisiin yksiköihin turvaamaan ruotsin- ja saamenkielisten väestönsien kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien turvaamisen nykytaso ja sujuva palvelu omalla äidinkielellä.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että valtion lupa- ja valvontaviraston tehtävistä ja toimivallasta tiedotetaan kansalaisille laajasti. Asiakkaiden on saatava tietoa, miten he voivat itse valvoa ja vaatia omien oikeuksiensa toteutumista ja mihin olla yhteydessä ongelmatilanteissa. Tiedottamisessa on huomioitava myös lapset ja perheet.

Perustettavassa uudessa lupa- ja valvontavirastossa tulee olla lapsi- ja perheystävälliset neuvontapalvelut sekä lapsille ja perheille suunnatut kantelukanavat ja mahdollisesti tarvittavat lupapalvelut. Palveluja järjestettäessä on ymmärrettävä myös lapsi asiakkaana.

Lapsivaikutusten arviointi

Asiantuntijakuulemisissa on korostettu, että hallituksen esitykseen ei sisälly lapsivaikutusten arviointia. Esityksen vaikutuksia lapsiväestöön ei ole arvioitu maakunnalle siirtyvien tehtävien eikä

Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp

uuden perustettavan lupa- ja valvontaviraston osalta. Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä on kyse lähinnä siirtyvistä tehtävistä, ei niinkään muuttuvista, mutta tältäkin osin olisi tullut arvioida esimerkiksi toimijoiden vaihtumisen merkitystä lasten asemaan.

Sivistysvaliokunta muistuttaa, että perustettavan uuden viraston tehtäviin kuuluu lasten elämän kannalta keskeisiä tehtäväaloja, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuolto sekä opetus- ja kulttuuri-toimi. Esimerkiksi neuvolapalveluista, varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta ja lasten terveyspalveluista tulee sote- ja maakuntauudistuksen toteutuessa muodostaa hyvin yhteen toimiva ja lapsen etua edistävä kokonaisuus.

Eräät muut vireillä olevat uudistukset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan useita muutoksia voimassa olevaan varhaiskasvatuslakiin (36/1973). Esityksen mukaan muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020. Varhaiskasvatuslain kokonaisuudistus on samaan aikaan vireillä sivistysvaliokunnassa (HE 40/2018 vp), ja asiaa koskevan mietinnön arvioidaan valmistuvan kesäkuun puoleen väliin mennessä. Uusi varhaiskasvatuslaki on tarkoitettu tulemaan voimaan jo 1.8.2018.

Sivistysvaliokunta painottaa, että nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen 62. lakiehdotuksen valiokuntakäsittelyssä on otettava huomioon varhaiskasvatuslain kokonaisuudistus, jonka on tarkoitus tulla voimaan aikaisemmin kuin maakuntauudistukseen liittyvät muutokset.

Sivistysvaliokunnassa on käsittelyssä myös hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 41/2018 vp). Nämä lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2019. Sivistysvaliokunnan mietintö esityksestä uudeksi lukiolaiksi valmistuu kesäkuun alkuun mennessä.

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen 64. lakiehdotuksen (Laki lukiolain muuttamisesta) valiokuntakäsittelyssä on otettava huomioon edellä todettu lukiolain kokonaisuudistus.

Opetustoimen lainsäädännön toteutumisen valvonta

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että viraston suorittama peruspalveluiden arviointi ei keskity tulevaisuudessa yksipuolisesti vain saatavuuden arviointiin. Tämän vuoksi on tärkeää, että opetustoimen peruspalveluiden arvioinnin arviointikohteet sovitaan Luovan ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisessä tulossopimuksessa vuosittain sen hetkinen arviointitarve huomioon ottaen.

Luovan tehtävänä tulee myös olla maakunnan ja kuntien välisen lakiin perustuvan tehtäväjaon käytännön valvonta. Esimerkiksi opetustoimen osalta kiinnittyy huomio maakunnan mahdollisuuden järjestää koulutusta joko omistamalla kokonaan toisen asteen koulutuksen järjestäjätalon tai ostamalla siitä osuuden. Valiokunta pitää tärkeänä, että maakunnan ns. yleinen toimiala pysyy maakuntauudistusta koskevassa hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla rajattuna siten, että vältetään kilpailutilanne kunnan toimivallan kanssa. Opetustoimi kuuluu selkeästi jatkossakin kunnan toimialaan. Sivistysvaliokunta korostaa hallintovaliokunnalle, että maakunnan ei tule

Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp

voida kokonaan tai osittain omistaa sellaista toimijatahoa, jonka toiminta kuuluu maakuntauudistuksen työnjaossa selkeästi kunnan toimialaan.

Lakiesitykseen sisältyvät perusopetuslakia, lukiolakia, taiteen perusopetuksesta annettua lakia ja valtion ja yksityisen järjestäjän koulutuksen hallinnosta annettua lakia, ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettua lakia, oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ja ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat muutosehdotukset ovat teknisiä muutoksia, ja näihin lakeihin sisältyvät nykyisin aluehallintovirastolle kuuluvat tehtävät siirtyvät esityksen mukaan sellaisinaan Valtion lupa- ja valvontaviraston tehtäviksi.

Varhaiskasvatuslaissa ja edellä mainituista laeista vain oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa aluehallintovirastolle on annettu toimivalta valvoa oma-aloitteisesti toiminnan laillisuutta. Hallituksen esityksessä ehdotetaan Luovalle nykytilaa vastaava toimivalta. Valtion lupa- ja valvontavirastolla olisi näin ollen samoin kuin nykyisin aluehallintovirastolla pääosin oikeus tutkia toiminnan laimukaisuutta vain asiasta tehdyn kantelun perusteella.

Viraston toimivallan osalta valiokunta painottaa, että Luovalle tulee antaa mahdollisuus valvoa oma-aloitteisesti kaikkea opetustoimen lakien mukaista toimintaa. Lapsen näkökulmasta ennakollinen puuttuminen ja tehokas valvonta ovat tärkeä ja inhimillisesti katsoen välttämätön osa oikeusturvaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että Luovassa on jatkossa riittävät resurssit ohjaamaan ja valvomaan sekä varhaiskasvatusta että opetustoimea. Virastolla tulee olla tarvittava toimivalta puuttua sekä ennakoivasti että jälkikäteisesti ongelmakohtiin.

Sivistysvaliokunta esittää, että hallintovaliokunta ehdottaa mietinnössään lausumaa, jonka mukaan

eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää kattavasti alueellisen ohjauksen ja valvontamahdollisuuksien vahvistamisen tarpeen erityisesti opetustoiminnan osalta, tavoitteena muun muassa lasten ja nuorten oikeuksien toteutumisen vahvistaminen, sekä tekee tältä osin tarvittavat muutosehdotukset Valtion lupa- ja valvontaviraston toimivallan laajentamiseksi ja tarvittavien resurssien varmistamiseksi. (Valiokunnan lausumaesitys)

Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden valvonnassa ilmenneisiin eräisiin puutteisiin. Vaarana on, että valvonnan puutteellinen hoitaminen mahdollistaa sellaiset toimintatavat, jotka väistämättä heijastuvat varhaiskasvatuksen laatuun. Sivistysvaliokunta korostaa, että viraston perustamisen myötä ja tehtäviä ja työnjakoja uudelleen järjestettäessä tulee kiinnittää huomiota myös yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden valvonnan riittävyyteen. Saadun lausunnon mukaan suurimmiksi kehitystarpeiksi yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen ohjauksen ja valvonnan parantamisessa nousevat selkeä ohjeistus, koulutuksen ja yhteistyön lisääminen sekä yhtenevät käytänteet.

Saadussa asiantuntijalausunnossa on myös muistutettu, että vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 5 §:n 3 momentin mukaan Opetushallituksen toimivaltaan kuuluu myöntää erivapaus vapaan sivistystyön rehtoreiden ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista. Lausunnossa on ehdotettu, että yhdenmukaisesti muiden koulumuotojen henkilöstön erivapauden myöntämisen kanssa myös vapaan sivistystyön henkilöstön erivapauden myöntäminen säädettäisiin Luovan tehtäväk-

Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp

si. Käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen ei sisälly ehdotusta vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta.

Valiokunta pitää ehdotusta huomion arvoisena. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee harkita mahdollisiin erillisiin lainsäädäntötoimiin ryhtymistä siten, että mahdollinen erivapauden myöntämisvaltuutta koskeva muutos voi tulla voimaan maakuntauudistuksen voimaan tulon yhteydessä.

Luovan perustamista koskevan hallituksen esityksen 20 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että viraston opetus ja kulttuuri -toimialan tehtävänä on tehtäväalaansa kuuluvan varautumisen ja valmiussuunnittelun tukeminen. Asiantuntijakuulemisessa sääntelyä on pidetty täsmentymättömänä. Valiokunta pitää tarpeellisena, että asetuksenantovaiheessa harkitaan tehtävän sisällön täsmentämistä.

Alueelliset liikuntaneuvostot

Liikunnan alueellisesti hoidettaviin valtionhallinnon tehtäviin liittyen muodostetaan Luovan yhteyteen kuusi alueellista liikuntaneuvostoa, jotka toimivat viraston asiantuntijaeliminä. Liikuntalain 7 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi nykyistä tarkemmin alueellisten liikuntaneuvostojen asettamisesta sekä niiden asettamisesta vastaavista maakunnista. Ehdotettu alueellisten liikuntaneuvostojen maantieteellinen jako vastaa voimassa olevaa tilannetta. Valiokunta kannattaa ehdotusta.

Valiokunta viittaa alueellisista liikuntaneuvostoista tehtyyn selvitykseen (Selvitys alueellisten liikuntaneuvostojen toiminnasta, tilanteesta ja tulevaisuudesta Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:24), jonka mukaan liikuntaneuvostojen työ painottuu nykyisellään liiaksi eräiden asiakokonaisuuksien, esimerkiksi hankkeiden, käsittelyyn muiden aiheiden jäädessä satunnaisen käsittelyn varaan. Eniten tyytymättömyyttä kohdistuu selvityksen mukaan alueellisten liikuntaneuvostojen rooliin ja asemaan valtionhallinnon asiantuntijaelimenä sekä työn vaikuttavuuteen.

Sivistysvaliokunta näkee maakuntauudistuksen ja Luovan perustamisen laajasti mahdollisuutena tehostaa myös alueellisten liikuntaneuvostojen toimintaa. Kehittämiskohteina tulee olla neuvostojen roolin ja aseman selkeyttäminen ja yhteistyön vahvistaminen eri toimijoihin. Valiokunta korostaa mahdollisuuksia vahvistaa alueellisten liikuntaneuvostojen keskinäistä yhteistyötä ja yhteistyötä valtion liikuntaneuvoston kanssa.

Valiokunta korostaa myös liikunnan kasvavaa roolia sosiaali- ja terveyssektorin palveluketjuissa. Alueellisten liikuntaneuvostojen roolia liikunnan avulla toteutettavien sote-palveluiden kehittämisessä on tämän takia syytä tulevaisuudessa erityisesti vahvistaa. Tähän liittyy laaja ja toimiva yhteistyö paikallisten liikunta- ja urheilujärjestöjen ja muiden liikunnan ja urheilun alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa.

Valiokunnan muutosehdotus

Hallituksen esityksen lausuntokierroksella tulleiden eräiden lausuntojen perusteella Luovan yhdeksi tehtäväalaksi ehdotetaan hallituksen esityksessä "varhaiskasvatus, opetus ja kulttuuri - tehtäväalaa" (Laki Valtion lupa- ja valvontavirastosta, 5 §). Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty tehtäväalan nimen palauttamista alkuperäisen ehdotuksen mukaiseen "opetus ja kult-

Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp

tuuri - tehtävälään". Näin tehtävälään nimi on linjassa ministeriön nimen kanssa sekä nykyisen aluehallintovirastoissa toimivan vastuualueenimen kanssa (opetus- ja kulttuuritoimen vastualue). Lisäksi toimialan nimi opetus ja kulttuuri - tehtävälä vastaa muiden tehtävälöjen ministeriönimiä. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalainen toimiala on uudessa virastossa sosiaali ja terveys - tehtävälä ja ympäristöministeriön hallinnonalan toimiala on uudessa virastossa ympäristö-tehtävälä.

Valiokunta korostaa, että opetus-sanaan sisältyy ministeriön toiminnassa ja työssä varhaiskasvatus, yhtä lailla kuin kulttuuri-sanaan sisältyvät kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimi. Johdonmukaisuuden ja selkeyden vuoksi tulee viraston toimialanimen olla linjassa ministeriön nimen ja organisoitumisen kanssa.

Sivistysvaliokunta esittää, että hallintovaliokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän 42. lakiehdotuksen Laki Valtion lupa- ja valvontavirastosta 5 §:n 2 momentin 2 kohdan muuttamista kuulumaan seuraavasti:

Opetus ja kulttuuri -toimiala, joka hoitaa 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettut tehtävät. (Valiokunnan muutosesitys)

Uudistuksen seuranta

Hallituksen esitys liittyy kiinteästi eduskunnassa käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen maakuntien perustamisesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistamisesta (HE 15/2017 vp). Selvää on, että näin laajan uudistuksen toteuttaminen tulee olemaan kattavan seurannan ja arvioinnin kohteena seuraavan vuosikymmenen ajan. Sivistysvaliokunta pitää kattavaa seurantaa välttämättömänä ja kiinnittää seurantatarpeen osalta huomiota alueellisen lyhyen, pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakkoinnin tärkeyteen alueellisten koulutustavoitteiden valmistelun ja alueen elinkeinoelämän työvoimatarpeen ja työllistymisen kannalta. Samalla on syytä arvioida koulutustarpeiden valtakunnallisen koordinoinnin toimivuutta ja riittävyyttä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sivistysvaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 9.5.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sari Multala kok
jäsen Li Andersson vas

Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp

jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Kimmo Kivelä sin
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Sami Savio ps
jäsen Jani Toivola vihr
jäsen Raija Vahasalo kok
varajäsen Petri Honkonen kesk
varajäsen Eeva-Maria Maijala kesk
varajäsen Mirja Vehkaperä kesk
varajäsen Pia Viitanen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine

**Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp
Eriävä mielipide 1**

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi on olennainen osa koko maakuntauudistuspakettia, ja siksi on olennaista, että se käsitellään samalla. Tämän vuoksi toteuttaisimme nyt vain sote-uudistuksen.

Esityksen peruslinjauksen vastaista on, että varhaiskasvatus, opetus ja kulttuuri - toimialan puuttumisoikeuksia ei yhdenmukaisteta. Valtion lupa- ja valvontaviraston tulisi saada varhaiskasvatusta vastaavasti oma-aloitteinen toimivalta puuttua opetussektorilla havaitsemiinsa lainvastaisuuksiin, ja sen tulisi saada käyttöönsä uusia sanktio- ja pakkokeinoja. Esityksen mukaan Valtion lupa- ja valvontaviraston kanteluntutkimistoimivaltaa ja opetustoimen rahoituslainsäädäntöön sisältyvää toimivaltaa uhkasakon määräämiseen pidettiin riittävinä. Kantelu on kuitenkin hidas jälkikäteinen puuttumiskeino, eikä tiedossa esimerkiksi ole, että uhkasakon määräämistä olisi käytetty sivistyksellisten perusoikeuksien kohdalla kertaakaan.

Lapsiasiavaltuutettu piti lausunnossaan selkeänä puutteena, että hallituksen esitykseen ei sisälly lapsivaikutusten arviointia. Esityksen vaikutuksia lapsiväestöön ei ole arvioitu maakunnalle siirtyvien tehtävien eikä uuden perustettavan Valtion lupa- ja valvontaviraston (Luova-virasto) osalta. Esitettäviä muutoksia ei muutoinkaan ole käsitelty lasten oikeuksien kannalta. Esityksen perusteella on siten mahdotonta arvioida, miten ehdotettavien muutosten on valmistelussa katsottu vaikuttavan lasten oikeuksiin ja oikeusturvaan sekä lasten jokapäiväiseen elämään aktiivisina kunnan ja maakunnan palveluiden käyttäjinä. Lapsivaikutusten arvioinnin puute antaa viestin siitä, että valmistelussa ei lapsia ole nähty YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämällä tavalla itsenäisinä oikeuksiensa haltijoina.

Koulutustarpeiden ennakointi ja kulttuuriin liittyvät tehtävät vaikuttavat merkittävästi lasten elämään. Tehtävien uudelleenjärjestämisessä on otettava huomioon lapset erityisenä ryhmänä. Esimerkiksi koulutustarpeiden ennakointia tehdään helposti vain tulevaisuuspainotteisesti, jolloin korostuvat pitkän tähtäimen tavoitteet muun muassa työllisyyden näkökulmasta ja lapsi nähdään vain tulevana aikuisena. Lapsen edun huomioonottavassa ennakkoinnissa koulutustarpeita tulee arvioida myös lyhyellä aikavälillä, jolloin myös lasten tarpeet lapsena tulevat varmistetuiksi. Lapsen oikeuksia, kuten lapsen oikeutta kehittymisen täysimääräisiin edellytyksiin (6 artikla), tulee kunnioittaa myös lapsuudessa, sillä hetkellä.

Alueellisten liikuntaneuvostojen tehtävistä muun muassa liikunnan edistäminen ja tukeminen sekä liikuntapaikkojen rakentamisen ohjaus ja tukeminen ovat kuitenkin tärkeitä, kunnille liikunnan edistämiseen edellytyksiä luovia tehtäviä, joilla voi olla suurikin merkitys lasten ja nuorten liikuntaharrastuksille ja liikuntaan kannustamiselle. Kun lapsivaikutusarviointia ei ole tehty, ei esityksen perusteella saa kuvaa siitä, miten uudistukset tulevat vaikuttamaan tältä osin lasten liikuntaharrastuksiin ja arkipäivän liikuntaan. Liikunta on tärkeä osa hyvinvointia ja terveyden edistämistä.

Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp
Eriävä mielipide 1

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 9.5.2018

Jukka Gustafsson sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Pia Viitanen sd
Li Andersson vas
Jani Toivola vihr
Mikaela Nylander r

Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp
Eriävä mielipide 2

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Hallituksen esityksellä maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi toteutettaisiin ehdotetussa maakuntalaissa tarkoitettujen tehtävien sekä eräiden muiden tehtävien siirto valtiolta ja kunnilta maakunnille.

Esityksellä perustettaisiin Valtion lupa- ja valvontavirasto, jolle koottaisiin pääosa lakkautettavaksi ehdotettavien aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävistä sekä eräitä muita tehtäviä. Esitykseen sisältyy myös ehdotus laiksi Ahvenanmaan valtionvirastosta sekä ehdotus laiksi maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaantulusta.

Esitykseen sisältyvien palvelujen ja tehtävien järjestämisvastuu siirtyisi maakunnille vuoden 2020 alusta. Myös ehdotetut valtionhallinnon organisaatiomuutokset ja Valtion lupa- ja valvontaviraston perustaminen toteutettaisiin vuoden 2020 alusta.

Katsomme, että hallituksen esitys, joka koostuu useasta eri osasta, ei keskeisiltä osilta johda tavoitteiden toteutumiseen. Toteutusaikataulu on kireä, ja maakunnille siirrettävien asioiden määrä on erittäin laaja. Osaa kokonaisuuteen liittyvistä esityksistä ei vielä ole annettu eduskunnalle. Tästä johtuu se, että kokonaisarvion tekeminen uudistuksesta on mahdotonta.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä katsoo, että maakuntien lukumäärä (18) on liian suuri. Eräät maakunnat eivät täten kykene selviämään velvoitteistaan. Maakunnille ei tule todellista itsehallintoa, koska niiltä puuttuu verotusoikeus ja niiden toimivalta on rajattu. Lisäksi valtion ohjaus ja valvonta ehdotetaan säädettäväksi vahvaksi. Ns. budjettirajoite sitoo rahoitusta. Maakunnille ei jää riittävästi omaa harkintavaltaa alueellisten erojen ja tarpeiden huomioon ottamiseen. Maakunnan suorilla vaaleilla valittavan valtuuston päätösvalta on kapea, eikä sillä verotusoikeuden puuttuessa ole suoraa taloudellista vastuuta maakunnan asukkaille.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että maakuntauudistuksen yhteydessä käsiteltävien Opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualueeseen liittyvien tehtävien osalta esitykseen sisältyvät ehdotukset eivät vastaa parhaalla mahdollisella tavalla hyvää järjestämisvastuuta. Suuri epäkohta on, että alueelliset liikuntaneuvostot ja niiden rooli heikentyvät uudistuksessa. Esityksessä ennakoidaan, että liikuntaneuvostoille ei riittäisi mielekkäitä tehtäviä eikä toimintaresursseja (HE 14/2018 vp s. 191). Liikuntaneuvostojen toimintaedellytykset ovat jo nykyisellään liian heikot, ja täten suuntaus tuleville vuosille tulisi olla päinvastainen eli se, että alueellisten liikuntaneuvostojen asemaa tulisi huomattavasti vahvistaa. Tämä toimisi osaltaan keinona myös väestön terveyden edistämiseksi.

Lisäksi alueellisten liikuntaneuvostojen alueellista yhteistyötä tulisi sekä parantaa että lujittaa. Jos nyt esitetty ehdotus toteutuu, tarkoittaa se sitä, että liikuntaneuvostojen toiminta perustuu vain kokoustamiseen eikä olosuhteiden eteenpäin viemiseen.

Valiokunnan lausunto SiVL 4/2018 vp
Eriävä mielipide 2

Toisaalta katsomme, että hallituksen esitykseen ei olisi tullut myöskään sisällyttää ehdotuksia varhaiskasvatuslakiin liittyen. Tässä toistuu valitettavasti sama ilmiö suunnittelemattomuudesta ja säädösvalmistelun heikosta tasosta, joka on leimannut etenkin tätä vaalikautta. Tästä seuraa vaikeuksia arvioida, miten maakunnan ja kuntien yhteistyö tulee toimimaan lasten arjen ja oikeuksien osalta.

Lopuksi Perussuomalaisten valiokuntaryhmä katsoo, että kokonaisuudessaan tämän laajan uudistuksen toteuttamiseen ei ole käytettävissä riittävästi aikaa eikä resursseja.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevat asiat huomioon.

Helsingissä 9.5.2018

Ritva Elomaa ps
Sami Savio ps